СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 195. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 6-го жовтня 1944. No. 195. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, October 6, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ВЕЛЕС АҐІТУЄ ЗА СВІТОВУ ХАРТІЮ СВОБІД

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — У приявности понад 2,000 людей зібраних в Академі оф Мюзик на заклик Юнайтед Нейшенс Кавнсил оф Пенсилвенія пригадав бувший підсекретар стейту Сомнер Велес засади в міжнародніх відносинах, які підніс у своїх статтях та книжці для забезпеки світової свободи й миру. Він признав осяги конференції в Домбертон Овкс як доцільні для забезпеки миру, звернув увагу на потребу повновласти американських делеґатів у будучій лізі заявитися за способами для втримання миру навіть без попередної згоди конґресу, а опісля основно обговорив конечність ґарантії свободи для кожної людини у світі.

„Щоб забезпечити трівкий та вдоволяючий мир цілому світови, треба придумати Хартію Прав Людини, одобрену отою міжнародньою лігою миру, що ми її плянуємо" — міркує Велес. „Це можна осягнути в такий спосіб, що кожен уряд, який приступить в члени світової ліґи, зобовяжеться заґарантувати своїм громадянам у своїй конституції повні особисті права" — заявив Велес. А до цих особистих прав людини зараховує Велес свободу почитання Бога, свободу отримувати інформації і висловлювати думки. Велес признав, що не легко перевести ці засади, але треба над тим працювати. Він теж висловився, що мильний є погляд, начеб то безпечність Злучених Держав залежала від постійного союзу Англії й Росії, вважаючи такий союз лише часовою мілітарною потребою.

ПОХОРОН СМИТА ВІДБУДЕТЬСЯ З КАТЕДРИ.

НЮ ЙОРК. — Найбільшого признання, якого може зазнати світський чоловік у Католицькій Церкві діждався небіжчик Алфред Смит, колишній 4-кратний губернатор стейту і кандидат на президента тим, що його тіло буде спочивати через ніч із пятниці на суботу 7. жовтня в катедрі св. Петрика. Похорон відбудеться в суботу в полудне. Він буде похоронений в родиннім гробівци на Кальварійськім цвинтари. Найвизначніші державні люди висловили свої посмертні похвали для діяльности небіжчика.

РОЗПОЧАЛИСЯ МІЖНАРОДНІ ЗМАҐАННЯ В БИТИЙ МЯЧ.

СТ. ЛУЇС (Мезури). — Тут розпочалися світові змагання грачів у „бейзбол" в арені Мавнд Сити при участи 34,000 видців. До початкової гри стануло дві дружини, а це Америкен Ліґ і Кардиналс. Переможцями вийшла Американська Ліґа негайно в самих початках при помочи свого чемпіона Луки Суела. Перемогу відніс він у відношенню 2 до 1 у двох ударах. Це трапилося перший раз в історії світових змагань, що перемога прийшла так скоро.

6,000 СТРАЙКАРІВ СПИНИЛО ПРАЦЮ 50,000.

ДІТРОЙТ. — Робітники у числі 6,000, що втримують лад в фабриках автомобілів, вийшли на страйк і стримали працю 50,000 робітникам, що працюють у цих фабриках. На вічу страйкарів не прийшло до ніякого вирішення. З Вашинґтону пустилися в дорогу літаком урядовці юнії Юнайтед Отомобил Воркерс оф Америка, щоб помогти закінчити страйк, але вони затрималися в Питсбурґу.

ЗАПИСАЛА 100,000 НА ДОБРОДІЙНІ ЦІЛИ.

НЮ ЙОРК. — Анна Белдинґ, вдова по фабриканті шовку, лишила в своїм завіщанню запис у висоті $100,000 на добродійні цілі, головно на шпиталі. 'Ї чоловік що помер в 1931. р. записав $10,000,000 на фонд помочи окалічілим дітям.

НЕБІЖЧИК ЩЕ ТЕПЛИЙ ПО 13 ГОДИНАХ.

МУНАКІ (Ню Джерзі). — Після цього, як переведено медичний доказ смерти при помочи електричного струму на тілі померщого Вилйема Темплина, завважали приявні, що небіжчик має тепле тіло ще 13 годин по смерти. Роблять усі зусилля щоб його оживити, але безуспішно.

КРІЗА В НАВЧАННЮ У СІЛЬСЬКИХ ШКОЛАХ.

ВАШИНҐТОН. — Конференція виховників, скликана на зазив з Білого Дому в цілі обговорення недостач у сільських школах, виказала загрозливу ситуацію. Президент Рузвелт у своїй промові виявив, що від часу Перл Гарбор замкнено кілька тисяч шкіл по фармах, бо нестало вчителів. Вони дістають таку малу плату, що не можуть вижити й тому федеральна влада повинна прийти сільським школам з допомогою. Обраховують, що в сільских школах Америки виховується половина молоді, отже яких 12 міліонів дітей, які не дістають належної науки.

Американські диплъомати розсліджують стан визволених країв

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту й департамент торгівлі вислали інструкції до американських диплъоматичних та консулярних представників у визволених краях, щоб вони негайно приступили до розсліду їх економічного стану. Вони мають так скоро як мога прислати звіти із своїх помічень, бо на цій основі департамент торгівлі поробить приготування до підняття торговельних звязків між Злученими Державами й визволеними краями. Як показчик для віднови торгівлі буде служити докланий звіт не лише про економічне положення, але теж і про суспільні відносини.

Окремо департамент стейту, в порозумінню з заграничним урядом Англії вислав зазив до урядів невтральних країв, щоб вони не закривали краму й інших предметів, що їх заграбили держави Осі вчасі наїзду і перевезли оо невтральних країв на переховання.

ІТАЛІЇ ГРОЗИТЬ БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ПЕРЕВОРТ

АТЛАНТИК СИТІ. — На зібранню екзекутиви Інтернешенел Лейдіс Ґармент Воркерс Юніон здав звіт із своєї подорожі до Італії віцепрезидент юнії Луїджі Антоніні. Він їздив туди з доручення англьо-американської робітничої місії для розсліду повоєннихвідносин. У звіті представив Антоніні розпучливий стан населення, знищеного голодом, безробіттям, проституцією й пороком" та сказав що дарунок Юнрри у висоті 50 міліонів долярів для допомоги є краплею води в морю. Ситуація така, що кожної хвилини може прийти до большевицького перевороту в Італії, коли тамошний уряд не дістане підтримки з Америки.

З Вашигтону прийшли вісти, що президент Рузвелт, у виконанню порозуміння з премієром Чорчилем, зарядив висилку до Італії харчів, вантажних авт, електричних машин та іншого знаряддя щоб помогти населенню перебитися через зиму і здійснити хоч дві свободі, а це свободу від недостатку тастраху.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ КОМУНІКАТ З КОНФЕРЕНЦІЇ ЧОТИРЬОХ ПОТУГ

ВАШИНҐТОН. — Внаслідок цього, що китайські делеґати предложили свої пляни на конференцію в Домбартон Овкс ще перед місяцем, нема майже ніяких перешкод в осягненню корисних вислідів. Надіються кінця конференції вже наступного тижня, після чого появиться урядовий комунікат із конференції Чотирьох Потуг.

Чорчил за екзекуції націстичних лідерів без суду

ЛОНДОН. — Відповідаючи на питання опозиції в справі поміщення націстичних провідників на аліянтській лісті воєнних злочинців, премієр Чорчил заявив у парляменті, що Аліянти можуть розправитися з націстичною верхівкою „адміністраційним порядком", себто без формального суду.

Догадуються, що британський уряд хоче не дати змоги німцям купити собі з аліянтського суду, як це робили німці обвинувачені за воєнні злочини в першій світовій війні.

ВІДКЛИКУЮТЬ КОНФІСКАТУ

ПАРИЖ. — Міністерський кабінет тимчасового французького уряду видав рішення, що всяка приватна власність, забрана жидам на основі рішення вішівського уряду, має бути повернена первісним власникам.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ВОЄННИЙ СУД ЗБИРАЄТЬСЯ РОЗСЛІДЖУВАТИ ПЕТЕНА

ПАРИЖ. — Військовий трибунал для осуду прихильників співпраці з німцями припоручив одному комісареви паризької поліції розслідити діяльність „такого Филипа Петена, обвинуваченого за зраду й звязки з ворогом". Рівночасно видано приказ арештувати Петенового міністра судівництва, його міністра пропаґанди та одного сенатора, що вів живу акцію за плечима Віші.

Прикази роблять враження, що уряд збирається перевести повну чистку. Незадовго в Парижі починаються суди проти прихильників співпраці з німцями.

БОЛГАРИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ЗАКИДІВ ЧОРЧИЛА

СОФІЯ. — Новий болгарський премієр Кімон Ґеорґієв підняв перед американськими ґазетярами протест проти закиду британського премієра, піднесеного в британськім парляменті, що мовляв болгарський уряд є причетний до жорстокостей у Греції й Сербії. Премієр називає цей закид неслушним; він не перечить, що такі жорстокости були, та що до них є причетні деякі болгари. Одначе він протестує проти складання вини за це на всіх болгарів. Коли інші болгари з цими жорстокостями не солідаризуються, але їх соромляться, то тоді неслушно причіпати жорстокости до всіх болгарів. На доказ почувань болгарів Ґеорґієв пригадав на факт, що німці замучили в концентраційних таборах 25,000 болгарів з демократичних і робітничих партій.

Болгарський уряд підняв офіціяльний протест проти втягнення Німеччиною 150,000 болгарів у німецьку армію. Протест називає поступок поломанням міждержавних умов.

ПО ВІДПОЧИНКУ ДО ФРОНТОВОЇ ЛІНІЇ. — Це картина з Полудневого Пацифіку. Бачимо американських вояків, що були на короткім відпочинку, а тепер вертають назад на свої давні позиції — на фронті. Картина має бути знята на Островах Пелелю. Там, де бачимо руїни і грузи, були недавно японські позиції.

АМЕРИКАНСЬКІ ПОВЗИ ПОШИРИЛИ ПРОЛОМ НА 3 МИЛІ

ГОЛОВНА КОМАНДА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — У пролом у так званім Західнім Мурі, зроблений піхотою Першої Американської Армії, вбиваються тепер клином американські повзи й артилерія. Пролом поширено тепер на три милі й всі вітки армії напружують свої сили, аби цей пролом використати як найкраще. Вони відбили вже три сильні атаки німецьких повзів і піхоти та поширяють далі свої сили по полях на північ від Аахену. За одну добу вони посунулися на півтретя милі вглиб Німеччини між Фреленберґом і Фінкенратом. Піхота, повзи й артилерія оточила з усіх сторін Гербах.

Канадійські війська, що оперують здовж Каналу, обходять у пастку 50,000 ворожих військ. Врятувати німців міг би хіба скорий відворот, на котрий уже натякає берлінське радіо. Відворот німців старає перерізати Британська Друга Армія, що наступає поза Наймеґен. Польські відділи атакують фортифікації, якими німці стараються обороняти острови Вальхерен і Зойд Бевелянд.

Американська Третя Армія добуває німців, з їх підземних криївок у твердині Мецу, а Сема Армія робить дальші поступи під Бельфортом. Форти твердині Мецу ще ніколи не були добувані від 451. року. Американці їх обливають нерафінованою нафтою, а потім підпалюють при помочі Т-Н-Т.

НАЦІСТИ КЛИЧУТЬ НАРІД ДО ПАРТИЗАНКИ.

Націстичне радіо тепер уже зовсім не закриває поважної небезпеки, що грозить Німеччині з боку Аліянтів. Головний націстичний радіовий коментатор, капітан Серторіюс, каже, що „тепер нема сумніву, що британці й американці будуть пробувати проломатися через німецький фронт у жовтні". Гітлерова власна ґазета „Фелькішер Беобахтер" позваляє читачам думати, що Аліянти відай таки проломають Західний Мур. Каже фон Шрам: коли Аліянти проломилися через Атлянтійський Мур, то вони відай пробються й через Західний Мур.

На тлі таких чорних заповіджень націстична верхівка почала галасливу кампанію серед німецького народу за партизанку. Міністер пропаґанди Ґебельс та начальник націстичної поліції Гімлер виступили зо закликом до німців вести далі боротьбу проти Аліянтів поза аліянтськими лініями. Гімлер грозить смертю кожному урядникови, що важився би слухати аліянтських приказів, а кожному судді, який важився засудити німця за нарушення аліянтських зарджень, заповідає ,що його прибють на хрест на його власному вікні. Ґебельс заповідає, що при дальшому поході в Німеччину Аліянти стрінуть одноцілу стіну мужчин, старих і молодих, фанатично відданих Німеччині. Ґебельс далі потішає німців, що аліянтські труднощі з перевозом військ через порти не дозволять їм зібрати великих сил. Він знову нагадував німцям на те, що Аліянти не будуть мати для них ніякого милосердя, і пригадував їм при тому на плян Морґентава перемінити Німеччину на „поле бараболі".

ВЕЛИКІ АЛІЯНТСЬКІ РЕЙДИ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

ЛОНДОН. — Аліянтські бомбовики з Англії й Італії вдарили по Мінхені й провалі Бренері, як також по Каселю й інших містах західної Німеччини. Вони атакували теж варстати для будови нових субмарин у норвезькому місті Берґені.

Один британський літак, що вилетів з бази в Совєтськім Союзі, поцілив 6-тоновою бомбою німецький воєнний корабель „Тірпіц", що стоїть в одному норвезькому фйорді (заливі).

ЧЕРВОНА АРМІЯ ПІД БІЛГОРОДОМ.

ЛОНДОН. — Російські війська підійшли до югославянської столиці Білгороду на віддаль 14 миль. З полудня підходять проти Білгороду партизанські відділи маршала Тіта. Вони оточили німецький ґарнізон у Заєцарі.

Московський комунікат доносить ще далі про бої в горах Дрогобиччини. Там добуто гору, вбито сотку німців і забрано 13 скорострілів.

НІМЦІ ПОЧИНАЮТЬ ЗДАВАТИСЯ В ГРЕЦІЇ.

ЛОНДОН. — Німці роблять очайдушні зусилля, аби стягнути з Балкану свої війська на оборону Німеччини, поки російські й югославські війська відріжуть їм дорогу. Стан німецьких залог по Балкані одначе стає щораз важчий. Свідчить про це факт, що німецька залога грецького міста Тріполіци на Пельопонезі здалася британським офіцирам.

ЯПОНСЬКІ ВТРАТИ В ІНДІЇ.

КЕНДІ (Сейлон). — За обчисленням команди Індійського Трицять-третього Корпусу, індійські війська цего відділу вбили за шість місяців воювання в північно-східній Індії 9,746 японців, взяли в полон 450, та заняли 1,1990 сіл.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну ядреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

„ВИЗВОЛЬНИЙ КОНҐРЕС" У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

В наступну неділю відбудеться у місті Філядельфії „Освободительний Конґрес", який скликують орґанізації, яких членами є виходці з Галичини (головно з Лемківщини) та з Закарпаття. Це люди з української землі й з українського народу. Але ті, що ми їх звикли називати „старорусинами" або „москвофілами", та які ще досі не позбулись московських впливів і називають себе далі „русскими", а по анґлійськи „рошенс", хоч по московськи не говорять і московської мови не розуміють.

Як читаємо в філядельфійській „Правді" з 29. вересня б. р., на тім „Освободительнім Конґресі" буде піднесений сильний клич такого змісту: „Карпатская Русь, як часть русского народу, желает навіки возсоединитися з Советским Союзом — Советскою Росією". У статті „Правди" пишеться, що на тому Конґресі має бути рішено, чи „Карпатска Русь" має бути „під чехами", чи „з русским народом" — „з Советами". Також зазначується, що не хочеться тепер спорити за українську назву, себто за те, що українці називають Закарпаття „Карпатською Україною", а населення лемками-українцями, чи закарпатськими українцями. Важне тепер для „Правди" є одначе те, що ніби такі визначні „українці", що то вважають себе на словах „соборниками" як от Олександер Корнійчук з Великої України, а Іван Петрущак з Карпатської України, не протестують тепер проти того, що чехи забирають Карпатську Україну, а поляки Холмщину, Грубешівщину, Ярославщину.

Як бачимо, то з того, що українські комуністи Корнійчук та Петрущак дають згоду на те, що приказав Сталін, себто що згадані українські землі мають таки відійти до Чехословаччини, згл. Польщі, філядельфійська москвофільська „Правда" витягає такий висновок, що то всі українці поправді не дбають за соборність і є „нещирими і непослідовними політиками".

Певно, що якщоб такі як Корнійчук та Петрущак представляли український нарід і його волю, то „Правда" малаб повну рацію так твердити. Але чи так є? Корнійчуки і Петрущаки є слугами Сталіна. І як такі вони не представляють українського народу, ні його волі та ідеалів, а представляють тільки Сталіна і політику тої Москви, з якою хоче „Правда" та її прихильники „возсоєднювати" на філядельфійськім Конґресі згадані вище землі. Не бачити такого положення і не розуміти його ще й нині, це вже верх політичної й національної наївности, коли не щось гірше. А не підкреслювати, що український нарід, як тільки мав можливість то завжди теж ділом, боротьбою і кровною жертвою визнавав соборність України в тому розумінню, щоб і вище згадані українські землі були складовою частиною одної й неподільної України, — значить свідомо оминати правду. Проголошена 1. листопада 1918 року Західно-Українська Народня Республика обіймала ті землі. А Актом Злуки з 22. січня 1919 року ось ті землі ввійшли законно в склад Соборної України. Тому зрікатись їх не має права „русский" Сталін, ні його українські послугачі, як Корнійчук чи Мануїльський, чи їм подібні.

Людина в концентраційному таборі

Поворот до дитинства.

Вязники в концентраційнім таборі скоро проявляють різні признаки вчасної молодости, а то й дитинства. Деякі з тих признак проявляють дуже скоро, інші пізніше.

До таких признак дитинства належить подвійне відношення до своїх родин, почуття розпуки, що находить вислів радше в мріях, ніж в акції.

Чи ґестаповці нарошне доводили вязників до такого стану, важко сказати. Одно про них можна сказати, що вони зовсім свідомо вязників мучили, як це може наприклад мучити жорстокий батько свою безсилу дитину. Тільки щодо деяких справ, то можна зовсім певно сказати, що націстичні сторожі таборів старалися довести вязників до дитячої поведінки: вони свідомо доводили їх до того, що вони обкалювалися. В усіх таборах ця природна функція тіла була строго урегульована. Це була одна з найважніших подій дня, про котру вязники говорили з найменшими подробицями. Для того, аби вязник міг днем піти про себе, він мусів мати дозвіл свого сторожа. Тимчасом сторожам звичайно справляло це велику приємність відмовляти такого дозволу як найдовше. Вязники любили відходити на бік, бо на цей час вони були вільні від побоїв сторожів, хоча деякі амбітні сторожі вспівали докучати вязникам навіть тоді.

Сторожі заставляли вязників один одному тикати, як це в Німеччині правильно діється між дітьми. Не вільно було вязникам уживати між собою титулів, яких вони так залюбки вживали поза табором. Сторожі заставляли вязнів титулувати сторожів різними вишуканими титулами, а зате сторожі вязням усе тикали, без огляду на їх вік, знання, родинне чи бувше суспільне становище.

Як діти, так і вязники жили тільки найближчою теперішністю. Вони не мали властиво поняття про уплив часу та не могли плянувати своєї будучности. Вони не могли навязувати триваліших взаємин, ні до людей, ні до предметів. Через те вязники часто робили враження молоді, що завзято бється за якусь справу, а незадовго потім про неї зовсім забуває. Вони чванилися різними добутками й досягами в минулому, і, як діти, зовсім не соромилися, як їх піймали на брехні.

Велике значіння для доведення вязника до дитячого стану мало часто його заняття. Сторожі часто заставляли вязників робити роботу, яка могла вдоволити хіба дитину. Наприклад, казали вязневи переносити камінюку з одного місця на друге, а потім з другого назад на перше. Інколи казали йому копати яму, при чому казали закинути рискаль, а копати голими руками. Бруно Бетельгейм зовсім слушно замічує, що навіть коли вязник обурювався на бездумність такої праці, то й в цьому випадку він поводився як дитина, бож йому було зовсім рівнодушно, чи його робота була корисна, чи ні. Все таки вязні чулися приниженими, коли їм давали робити дитячу роботу. Здається, що власне такі роботи причинялися немало до того, що ці люди розкладалися як дозрілі люди, себто верталися до умового стану дітей.

Остаточне приноровлення до таборового життя.

Бетельгейм каже, що людина в концентраційнім таборі досягає остаточної стадії розвою тоді, коли вона приймає за свої вартости ґестаповців, себто коли починає вважати цінним і важним те, що таким уважають ґестаповці.

Отже вязник у таборі доходив до останньої стадії розвою тоді, коли він, що колись обурювався, як ґестаповці йому тикали, перебрав від них поведінку та собі почав другим тикати. Коли він, що колись обурювався на лайку ґестаповців, тепер почав інших вкривати матюками. Розвій у деяких вязнів у тому напрямі йшов так далеко, що бували вязні, які в тому згляді йшли ще далі, ніж ґестаповці, та навіть це всім голосили, що власне так найкраще з вязнями поводитися.

Старі вязні зчасом переймали від ґестаповців поведінку супроти слабих вязнів, які не могли дорівнювати своїм щасливішим товаришам. Ґестаповці старалися таких людей зовсім винищити з табору, і старі вязні їм у тому значно помагали.

Вязні теж перебрали від ґестаповців відношення до зрадників. Таких вони звичайно елімінували, але від ґестаповців вони перебрали довге їх мучення. Старші вязні перебирали від ґестаповців не тільки способи поведінки, але й зовнішній вигляд. Наприклад, вони не жалували ніяких видатків ні трудів, аби добути для себе старі кусні ґестаповських уніформів. Як не можна це було інакше, то вони часто шили собі з різнього лахміття уніформи, які нагадували своїм виглядом уніформи ґестаповців.

Перебирання оцінки річей від Ґестапа посувалося ще дальше. Коли наприклад в американській пресі появилися донесення про жорстокости в концентраційних таборах і таборові заряди ставали жорстокими супроти всіх тих, яких вони могли підозрівати за передавання таких вістей поза табор, проти таких людей зверталися й старі вязні, які й собі казали, що зовнішній світ це ніщо не повинно обходити, як живеться вязням у націстичних таборах. І як націсти лютилися на вигляди чужинецької інтервенції в Німеччині, то й старі арештанти на це лютилися собі.

Коли в Німеччині пішла кампанія за збирання лахміття й відпадків для уряду, то старі вязні в таборі собі почали це збирати, дарма що цим вони помагали тому урядови, що був їх найбільшим ворогом. Звісно, на виправдання цього вони мали різні крутарські оправдання.

Інколи Ґестапо видавало правила, які не мали ніякого сенсу, а які родилися в головах якихось примховатих сторожів. Такі правила часто так само скоро забувалися, як скоро поставали. Та коли Ґестаповці переставали такі правила виконувати, находилися часто вязні, які власне такі безглузні правила памятали й виконували. Вони вже дивилися на такі ґестапові правила як на бажанні мірила людської поведінки.

Нема що й казати, що вязні по таборах перебирали націстичні наставлення, наприклад, становище німців до інших народів, їх становища в світі. Ґестапо ніколи в таборі не вело націстичної пропаґанди, просто тому, бо погляди людей у таборі йому зовсім байдужні. Але ось вязні самі, без ніякої понуки з боку націстів переймаються різними частями націстичної ідеольоґії. Тут вязники знову ставали дітьми, бо вони видно почали дивитися на Ґестапо як на всемогутнього й всевидючого батька. Виходив з того в уяві старого вязня викривлений образ ґестаповця: нібито під зовнішною поволокою жорстокости билося чутке серце люблючого батька. Коли на це любляче серце не було ніяких доказів, то вязень собі уявляв, що нижчі чини ґестаповців це жорстокі звірі, але за те вер-

(Докінчення на стороні 3-тій)

Микола Чубатий.

Булит про оптимістів та песимістів в Европі

Бувший амбасадор Булит та його стаття.

На сторінках советської преси викликала велику бурю стаття, що її помістив в першім вересневім номері журналу „Лайф" Вилйем Булит, бувший американський амбасадор до Советів та до Франції. Представництво в Советах та у Франції це безперечно були найважніші дипльоматичні пости Америки в передвоєнній Европі. Їх занимав по черзі Булит, що тільки свідчить що Булит був не аби якою впливовою особою серед американського дипльоматичного світа. Перебуваючи, як амбасадор, в Москві виробив собі він на цю країну діяметрально противний погляд до тих, які розголошують різні „знавці" Советів, бо він глядить на Совети як на заграву нової світової війни, добачуючи джерело цього у російськім імперіялізмі.

Нині Булит повнить військову службу при французькій армії. Недавно перебував не тільки у Франції, але теж в Італії та на підставі своїх спостережень та розмов з визначними італійцями та французами написав статтю в згаданім журналі під заголовком: „Світ з Риму". Автор статті характеризує погляди політичного світа, що нині концентрується в освободженім від націстів Римі. Европейці нині заінтересовані передовсім майбутністю Европи зогляду на поступ російських впливів в краях середущої Европи. Питання, яке свідрує голови европейців, по інформаціям Булита — це питання: „Чи результатом теперішної війни буде поневолення Европи Москвою, замісць Берліном?". Булит тим разом виповідає погляди противників фашистів та націстів. Вони правда, радіють з упадку Гітлера, що наступить, по їх опінії при кінці жовтня цього року, але рівночасно затривожені питанням, що буде далі. Люди в Европі — пише Булит — оґірчені на Америку, що не зважаючи на таку потужну зброю як Ленд-Ліз, що нею розпоряджає Америка, вона заслабо боронить самостійности держав центральної Европи перед російським завойовництвом.

В Італії, каже Булит, ходить такий жарт, на тему, хто нині в Европі є оптимістом, а хто песимістом. Оптимістами є ці, які вірять, що за пятнацять літ вибухне нова світова війна, тим разом поміж західною Европою та Советами, причім перших буде попирати Анґлія та Америка; знов песимістами є ці, що думають, що до такої війни не прийде, бо Анґлія та Америка не дадуть помочи, але стояти будуть осторонь. Отже виходилоб, що в однім чи другім випадку, така війна певна.

Булит широко розводиться над політикою Советів супроти пограничних балтійських держав, Польщі, Югославії та інших. Він переконаний, що панування Советів аж до границь Німеччини запевнене, а не виключені теж впливи Советів й на Німеччину.

Коли узглянимо, що нині, війна, найбільша в історії світа, ще не скінчена, а люди в Европі думають вже про нову світову війну, а навіть її немов бажають, то це був би доказ величезної траґедії, в якій найшовся світ.

Відгомін статті Булита в Москві.

Як можна було сподіватися, стаття Булита, що звертає уваги американського світа на факт, що імперіялізм Советів може викликати нову світову війну й то в недалекім часі, викликав в Москві правдиву бурю. Як пробоєвика проти Булита випустили в Москві тов. Демідова, який в московській ґазеті „Правда", офіціяльнім органі комуністичної партії в нечувано гострий спосіб заатакував Булита в статті п. н. „Збанкрутований шпиг". Демідов закидає Булитови, що він вже здавна був шпигуном в Москві, а не серіозним дипльоматом. Не рахуючись зі словами автор вичисляє не менше ні більше, а тільки трицять неправд, що їх нібито Булит мав помістити у своїй статті. І, як можна було сподіватися, закидає навіть і цьому бувшому американському амбасадорови до Москви пронімецькі симпатії.

Виступ Булита та дійсність в Европі.

Немає сумніву, що Булит заторкнув незвичайно важну, хоч рівночасно дуже дразливу справу становища червоної Росії в повоєнній Европі. Ніхто не зможе заперечити, хто трошки знає відносини в Европі, що так дійсно є, як справу представляє Булит. Народи з ненавистю відносилися до націстичної окупації та радіють остаточним заломанням Гітлера, яке вже недалеке. Але саме у цім самім моменті виринає у них журливе питання, що буде дальше. А це тому, бо за червоною армією суне негайно цілий апарат советської страшної дійсности. Хто заналізує політичні настрої балтійських країв, Західної України, Польщі, Румунії, Югославії та інших держав, мусить признати, що населення всіх тих територій, одні більше явно, другі менше, але таки воювали з націстами та не погоджувалися з їх окупацією. Але чи вони хотять червоної Росії?

Відхід націстів не приносить їм смутку, але теж прихід червоних не приносить їм радости. Кількадесять міліонів людей центральної Европи поставлені у страшну, прямо безвихідну позицію поміж молот Берліна та ковало Москви. Коли заломання націзму вже є фактом так якби доконаним, квестією щонайвище місяців, то мусить насуватись питання, чи і коли заломиться нова червона окупація? Оптимісти вірять, що аж за 15 літ.

На скоре її заломання немає надії не то в найближчих місяцях, а навіть роках. Тому оптимістами вже є ті, що добачують кінець вже за пятнацять літ. Це такий час, який ще людина в середному віці сподіється дожити, отже побачити Европу вільною та демократиною.

Оптимісти теж переконані, що демократичні держати таки попруть похід християнської цивілізації проти московського комунізму в імя свободи народів, отже в імя ідеалістичних кличів. Песимістами є ці, що не є певні чи так буде, зокрема чи Америка схоче це поперти. Побоюються, що може зогляду на свої політичні рахунки Америка не буде могти це зробити.

Та виходилоб, що як оптимісти, так і песимісти, переконані, що російський імперіялізм мусить довести до вибуху нової війни.

Не знати скільки Булит має однодумців в Америці, але куди певніше, що має їх багато в Европі. Його погляди на Советську Росію покриваються теж і з тим, що думають про неї теж і ті українці, що мають змогу свобідно думати і висказуватись.

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІҐТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ
У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю")

— 60)

Та пошта нараз урвалася. Це, як думала Марія Олександрівна, могло статися тому, що російська головна команда часово перервала комунікацію фронту з запіллям з бажання задержати у таємниці обставини на фронті. Могло однак бути й так, що Володимир Миколаєвич попав у полон, зістав поранений чи вбитий і він самий, або команда полку не хотіли її сумними вістками прибивати. Мучилася і тратилася в здогадах. Страшно похуділа, ледви на ногах трималася. А розрадити, піддержати її не було кому. Приїздила в осені сестра, Наталка, але виїхала на зиму в Орел, до родини свого чоловіка, так само старшини артилерії. Потішали її селянки, та щож. Кожна з них турбувалася невідомою долею своїх близьких, кожна мала досить і своєї печалі й суму і замісць підбадьорити Марію Олександрівну, селянки починали плакати самі.

Писала до команди полку, запитувала, що сталося, та не дістала відповіди. Надійшло натомісць ще одно лихо — зо сторони повітового начальства. Навідався капітан-ісправник — видно добрі сусіди доносили начальству про її поміч селянській бідноті, про панібратство з селянами. Мусіла оправдуватися — чейже доброчинність для бідних державними законами не заборонена, а коли знаходяться люди, що бідноті помагають, то уряд повинен бодай не перешкоджувати їм, коли вже не одобрювати. Заперечити цього ісправник не міг. Всеж заборонив видавати безплатно селянам дрова і землю під засів беземельним. Мотивував заборону тим, що й заможні селяни користатимуть з даровизни, тобто надуживатимуть її доброту... А головне — селяни з інших околиць домагатимуться тогож і від своїх землевласників; може дійти до розрухів, яких вона буде спричинницею. Загрозив поліційним доглядом, навіть арештом. Мусіла обіцяти, що виконуватиме вимоги ісправника. Гроші рішила віддавати на краще урядження школи в селі. Її не довіряючи ісправник переніс у другу волость поліцая, місцевого уроженця, а в село прислав двох стражників-москвинів; одного зо спеціяльним завданням — наглядати за діяльністю Марії Олександрівни.

Обжилися вони в селі занадто швидко. Та поганими людьми не були. Кілька возів дров, пара гусей на свята, збіжжа — поліцаїв зовсім задоволяли... Установилися звичайні в Росії взаємини: — за гроші хоч проклямації проти уряду випускай за широкими плечами поліції. З ними не мало великих клопотів.

По новому році одержала Марія Олександрівна лист від Сабурова. Полковник повідомляв, що Володимир Миколаєвич був небезпечно поранений, і, поки небезпека для його життя не минула, навмисне не повідомляв, щоб заощадити їй гризоти й дурбот долею чоловіка. Писав, що Паволоцького відпроваджено у глибоке запілля, та куди саме — не знав. Через кілька тижнів одержала лист з Криму. У ньому Володимир Миколаєвич прохав її приїхати. Та й цей лист не розвіяв її журби й неспокою.

В дальших листах Паволоцький заспокоював, що чується з кожним днем краще, обіцяв незабавом приїхати до дому. Марія Олександрівна боялася тим запевненням вірити. Думала, раз чоловік не споминає про рану, обіцяє приїхати, ну, так рана певно зробила його калікою — без рук, без ніг — а заспокоюючі його листи вважала, походять з бажання передчасно її не засмучувати і вже своєю появою розвязати ту страшну для неї загадку. В кожному новому листі сподівалася болючого, страшного. Прохала й молила чоловіка не ховати перед нею того, що з ним діється. Паволоцький писав, що він не такий вже, яким на війну виїхав — під цим він розумів свій духовий стан, зміну, — або завірював, що набирається сил з кожним днем і скоро приїде. Мрійлива з природи, нетерпляче ждала того часу й мучилася сумнівами; уявляла Паволоцького на операційному столі, як його хльороформують, ріжуть, і відчувала мучачий фізичний біль, наче різали її саму. Всі її думки кружляли коло одного обєкту — хворого чоловіка. Стала й сама хворобливо нервовою, вразливою на кожну найменшу дрібницю. Стримувала себе, що однак не завжди їй вдавалося. Тоді вибухала безпричинним гнівом. Ніхто не міг їй догодити. Служба, знаючи її перед тим доброю й лагідною, — розуміли її душевний стан, і її гнівом не ображалися. Знали зрештою і про стан здоровля Паволоцького.

(Дальше буде).

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ ЗАКУПНА І ПОШИРЮВАННЯ КНИЖОК І ВИДАВНИЦТВ В АНҐЛІЙСЬКІЙ МОВІ ПРО УКРАЇНУ ТА УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД

З похорону бл. п. Олександра Кошиця

ПОХОРОН БУВ ВЕЛИЧАВОЮ НАРОДНЬОЮ МАНІФЕСТАЦІЄЮ, ПИШУТЬ КАНАДІЙСЬКІ ҐАЗЕТИ

Надійшов канадійський „Новий Шлях", а з ним надійшли і перші часописні вісти про похорон Покійного Олександра Кошиця. З цього опису подаємо ось що:

У середу, 27. вересня, український Виніпеґ відпровадив на вічний супочинок Великого Українця й Ґенія Української Пісні, Олександра Кошиця. Похорон був величавою народньою жалібною маніфестацією, першою того роду в Виніпеґу, хоч не брав у ньому участі загал нашого місцевого духовенства, а проводив похороном лише один священик. Відвідали домовину з тілом Покійного, від пятниці минулого тижня до дня похорону, та взяли участь у похороні біля десять тисяч українців та українок. Були на похороні друзі Покійного та представники організацій з різних околиць Канади, а також зо Злучених Держав Америки.

Від пятниці до вівтірка тіло Покійного находилось у місцевому похоронному заведенні. У вівторок уранці домовину з тілом перевезено до залі Читальні Просвіти, що находиться на розі вулиць Флора й Мекензі. Десятки вінців, надіслані від друзів Покійного та численних організацій, перетворили частину залі в чудовий цвітник, серед якого находилась прегарна залізна домовина з Покійником. Маси людей прибували постійно, щоб востаннє глянути на улюбленого Кошиця.

У вівторок прибув у Виніпеґ Преосв. Ів. Теодорович, епископ української греко-православної церкви на американському континенті та адміністратор тієї церкви в Злучених Державах, о. В. Савчук із Філядельфії. Тогож дня в пятій годині ввечорі вони — в асисті оо. Дмитрова та В. Кудрика — відправили панахиду над домовиною, а в 8 год. увечорі відслужив панахиду о. П. Маєвський, парох Українського Православного Собору в Виніпеґу.

Наступного дня вже від полудня почали збіратися маси народу перед Читальнею Просвіти. До другої години заля та вулиці довкруги Читальні були заповнені народом. В тій годині почалась відправа під проводом о. П. Маєвського над домовиною, а потім були прощальні промови. Мішаний хор під проводом д-ра П. Маценка відспівав кілька церковних пісень. Опісля перед Читальнею почав творитися похоронний похід. Його очолювали прапорщики з українськими прапорами та Юніон Джек, хор і молодь та старші з вінцями.

У Соборі відбулась двогодинна похоронна відправа під проводом о. П. Маєвського. Він також виголосив чутливу промову про Покійника. По відправі знова зорганізувався похоронний похід, цим разом із автами, на цвинтар, що лежить звиж сім миль за містом. Напереді їхало авто з о. П. Маєвським і його церковною обслугою. За ним караван із домовиною. Далі авто з панею Тетяною Кошиць, вдовою по Покійникові та її подругами. Потім кілька авт із вінцями, а за ними довжезна валка авт із учасниками похорону.

Переїзджаючи попри Український Народний Дім похоронний похід спинився і тут о. П. Маєвський відчитав Євангеліє. (Бл. п. Олександер Кошиць був почесним членом цього т-ва). Потім похід рушив на цвинтар. Валка авт із засвіченими світлами була довга на кілька миль. Чоло походу було вже під цвинтарем, а кінець його щойно виїзджав із міста. Також кілька автобусів привезли багато учасників похорону та хористів на цвинтар.

На цвинтарі (Риверсайд) по короткій похоронній відправі зложено домовину з тілом Покійного в великому Мавзолею. Як обставини дозволять, то з часом вона з тлінними останками Великого Українця буде відправлена в Київ і там похоронена.

Навіть природа заплакала, як тіло Великого Мистця-Співця України вставлено в чужий гробівець на чужій землі... Весь день була чудова погода. А як похоронна валка прибула на цвинтар і домовину несено до гробівця, впав дощ. Грубі краплі дощу зливались із щирими краплинами сліз учасників похорону, що востаннє прощались із улюбленим Майстром Української Пісні. Коли хор співав востаннє „Вічна Память", здавалось, що ридання із соток грудей розсадить сірі мури Мавзолею. Так ридають лише бідні діти-сироти за помершим батьком. Молодь, ридаючи, не могла співати. Покійний справді був її Батьком. Вона масово взяла участь у похороні і найбільше сліз пролила за Ним... Голосні ридання молоді заглушували останнє слово д-ра Павла Маценка, який в Мавзолею прощав Співця України від курсантів, співаків і всієї української молоді.

За весь час глибоко відчувалось враження, що над тисячами учасників похорону царить гасло-заповіт бл. п. Кошиця: „Рідна мова, пісня й наука хай українців єднають!" Ці учасники були з різних організацій, різних політичних і релігійних переконань. Одначе всі вони, як рідні діти одного батька, виливали свій жаль і біль над домовиною Народнього Ґенія України. В їхніх риданнях чулось, що Канадійська Україна живе, що український дух не вмер. Він живе серед усіх шарів, груп, — серед всього суспільства! Це було головною чертою похоронного здвигу, що справді був величавою маніфестацією не тільки загальної пошани й любови до бл. п. Олександра Кошиця, але й виявом живучости українського народнього духа серед нашого загалу.

Людина в концентраційному таборі

(Докінчення зо сторони 2-гої)

хівка Ґестапа це святці, які за те й думають, що за добро для вязнів. З цього видно, що зчасом вязень почав себе утотожнювати з власними мучителями.

Бруно Бетельгейм не вважає свого рапорту остаточним ні вичерпуючим. Він самий свідомий того, що в цій справі ще є багато річей, які вимагають дальшого розсліду. Нема сумніву, що такі розсліди будуть поведені пізніше, коли з поступом аліянтських військ будуть відкриті націстичні концентраційні табори й замкнені в них люди вийдуть на волю та зможуть про свої досвіди в них свобідно говорити.

Та навіть у тих до певного ступня обмежених розмірах, у яких міг працювати один чоловік в обмеженому часі, досліди Бетельгейма мають немалу вартість. Вони розкривають нам передусім низькість, до якої зійшли націсти. Далі глибину траґедії, до якої націсти довели сотки тисяч людських істот, і то зо свого власного народу.

Ці розсліди далі кидають нам немало світла для розгляду того темного питання, який вплив має націстичний режім на німецький народ. Питання, яке тепер має велике практичне значіння для встановлення мір, за якими треба трактувати німецький народ по аліянтській перемозі над ним. Розсліди Бетельгейма дають мимоходом важний причинок і для питання впливу інших подібних режимів на людей, що здані на ласку й неласку всемогутніх урядів. В образі вязнів націстичних концентраційних таборів можемо побачити до певної принаймні міри образ всего населення всіх тоталітарних держав.

(Кінець).

НАБЛИЖАЄТЬСЯ ВАЖНА ПОДІЯ В НАШОМУ ДЕРЖАВНОМУ ЖИТТЮ, А Є НЕЮ НАСТУПНІ ПРЕЗИДІЯЛЬНІ ВИБОРИ, В ЯКИХ УСІ МИ, ЩО МАЄМО ГОРОЖАНСТВО, МАЄМО ВЗЯТИ ОБОВЯЗКОВО УЧАСТЬ. ТА ЩОБ МИ МОГЛИ ГОЛОСУВАТИ, МУСИМО ПЕРЕДШЕ ЗАРЕЄСТРУВАТИСЬ. ТОМУ ПОДБАЙМО ЗАРАЗ, ТАКИ ЩЕ СЬОГОДНЯ, ЩОБИ ЗАРЕЄСТРУВАТИСЬ У ПРИПИСАНІМ ДЛЯ РЕЄСТРАЦІЇ РЕЧИНЦІ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗАВВАГА ДО БІОҐРАФІЇ ОЛ. КОШИЦЯ.

Прошу не взяти мені за зле, що я прочитавши в „Свободі" ч. 187 деякі біоґрафічні відомости про бл. п. Ол. Кошиця, хочу їх для точности доповнити своєю заввагою. Думаю, що Ол. Кошиць належить до тих виїмкових людей, про котрих наші українські нащадки будуть колись визбирувати всі найменші подробиці; тому і подаю цю заввагу.

В ч. 187 написано: „Він добув початкову науку в парохіяльній школі в Богуславі, дальше вступив до семинарії в Києві, опісля відбув студії в Могилянській Академії в Києві..."

Початковою наукою звемо навчання штуки читання й письма, а вже тоді всьо інше звемо нижчою школою, що попереджає середню і вищу. Отже фактично було так, що Кошиць мав добути початкову науку в своїм ріднім селі, Тарасівці, бо при вступі до „Богуславського Духовного Училища", як воно офіціяльно іменувалося, треба вже було витримати іспит — уміти читати й писати. Це для „Приготовительної" кляси, де вже вчили короткої Священної Історії, аритметики, російської мови, співу без нот і „чистописання" (каліґрафії). Дальші чотири кляси мали загальну програму нижної школи (окрему увагу зверталося на мови: російська, грецька і латинь), з додатком Катехизму і Церковного Уставу, та ще церковного співу так ґрунтовно, що скінчивши „Богуславську Бурсу" учень завжди міг „заткнути за пояс" кожного дяка.

Парохіяльні школи були в Богуславі: найближча до бурси була при Покровській церкві, третя — при Миколаївськім манастирі над Россю, нижче містечка. Може їх було й більше, але до бурси вони ніякого відношення не мали. Бурс, чи нижчих духовних шкіл, було пять на цілу Київщину: Богуславська, Уманська, Черкаська і в Києві — Подільська (на Подолі) і Софієвська (при Софієвськім Соборі).

о. Г. Павловський.

СЛОВО ДО НАШИЇ БИЗНЕСМЕНІВ.

Останніме часами появляються в часописах усякі комунікати державних установ, як рівнож визначних одиниць, про так зв. „Повоєнний Дрібний Бизнес".

Велика індустрія має спеціяльний департамент для виміни думок, щодо ведення бизнесу. Тому таким підприємствам краще вести бизнес, бо мають людей, котрі лише слідять за подіями в цілім світі, як рівнож дбають, щоб скоро застосуватись до всяких нових законів чи урядових розпорядків. Та ця справа мається цілком інакше з дрібними бизнесменами. Дрібні бизнесмени, як дехто думає, знають доволі для свого бизнесу. Тому нераз махають рукою на тих, котрі стараються їм помогти. Але чи буде можна далі так вести бизнес?

Дрібні бизнесмени повинні над тим добре застановитись. Бо як у війні, так і в повоєнному часі, всякі зарядження з сторони федерального, стейтового чи мійського уряду та департаменту здоровля будуть так скомпліковані, що ведення бизнесу по давньому буде абсолютно виключене. Бувало, в передвоєнних часах, коли хто хотів братися за якийсь бизнес, то треба було лиш грошей і бизнес був. Як щастя дописало, так на такого чоловіка дивились як на доброго бизнесмена. Така оцінка даної особи була і є зла, бо признання бизнесменови належиться не після обороту чи фінансового становища, але в який спосіб він цей бизнес провадить.

Фінансовий сукцес ще не робить чоловіка бизнесменом: Уже тепер можна передбачити, що першенство в бизнесі у повоєнному часі будуть мати ветерани світової війни. І це є безумовно оправдане. Будуть передбачені зміни в кождій галузі бизнесу. До того треба бути приготованим. Можливо, що на ведення бизнесу треба буде всяких бизнесових кваліфікацій, дозволів і т. п. Та хоч ті усі зміни тяжко передбачити, але над такими річами треба застановитись.

Уряд наш задумує видати всякі підручники для ведення дрібного бизнесу, але ті підручники матимуть лише другорядне значіння для ведення бизнесу, бо практика відграє тут найбільшу ролю. Студиювання бизнесу, без огляду на шкільну освіту, робить чоловіка найкращим бизнесменом. На це є много доказів. Але тут мова про таких людей, котрі крім талянів посвячують себе цілого в бизнесі, так як деякі одиниці посвячують себе в різних професіях, чи в політиці.

Щодо дрібних бизнесменів, головно українських, то велика хиба тут та, що нема у нас орґанізації, котра булаб хоч частинно чинником їх думання.

Много наших бизнесменів є свідомі того, коли з ними говорити про такі справи. Тільки десь є якесь таке недомагання, через яке не можна прийти до якогось заключення, щоби створити орґанізацією бизнесменів, де можна би зійтись, поговорити й обмінюватись думками, що певно булоб для бизнесменів дуже корисним.

У журналі „Колліер" з 23. вересня Волтер Давенпорт порушує квестію нюйорських ніґрів, та приходить до того заключення, що розвязка проблеми ніґрів булаб багато краща, колиб ніґри мали свої орґанізації та своє представництво, а тому, що таких орґанізацій у них нема, автор передбачує великі комплікації щодо розвязки ніґерської проблеми.

Чижби не можна застосуватись до думки визначного американця і українським бизнесменам у справі орґанізації?

Нам треба іти з духом часу. А недомагання, які є між українськими бизнесменами, можна направити.

Приходить час, що треба позбутись індивідуалізму та невтральности, які вкорінились між нашою бизнесовою братією, як і з тим еґоїзмом, що знає тільки: „моя хата скраю, я нiщо не знаю". Це повинно счезнути зпоміж українських бизнесменів. А як того позбудемось, тоді зможемо стати нарівні з іншими національностями теж і на полі бизнесовім.

Платон Стасюк,
член У. Н. Союзу,
Ню Йорк, Н. Й.

З української музики

Український скрипак і композитор Роман Придаткевич, при співучасти піяністки п-ни Ольги Дмитрів, розпічне концертовий сезон власним концертом в Дівочій Академії С.С. Василіянок у Факс Чейз, дня 15-го жовтня 1944. Програма обдумана як легка лекція про українську музику.

З інших виступів цього артиста згадуємо за виступ на концерті з нагоди Українського Дня, 12-го листопаду у Філядельфії; власний концерт при співучасти співачки Марії Полиняк 19-го листопаду в салі цілоденної української школи при церкві св. Юрія в Ню Йорку; і виступ на Лисенковому концерті в Дітройті 26-го листопаду.

Роман Придаткевич включив цього року в свій репертуар деякі авторизовані перерібки творів Покійного Олександра Кошиця.

НЕ СТАЛО „ЩАСЛИВОГО ВОЙОВНИКА".

Помер Алфред Е. Смит, бувший довголітний ґубернатор нюйорського стейту і демократичний кандидат на президента в 1928 році, коли то дістав понад 15 міліонів голосів, але таки перепав. Президент Рузвелт назвав свого часу Смита, як ще обидва приятелювали, „щасливим войовником". Смит був довго дуже популярною фіґурою не тільки в Ню Йорку чи в нюйорському стейті, але й в цілій Америці.

М. КОСТИШИН

ЧОГО МОВЧИШ БАНДУРО?

Чогож, чогож мовчиш бандуро,
Де звуку жар, де ці вогні?
Чи ти в огірченню понуро
Слідиш лукаві дні сумні?

Чи гук гарматний пірвав крила
Краси — святих твоїх пісень?
Тиж ними втомлених кріпила
В надіях кращих з дня на день!

Чогож мовчиш, розлий акорди,
Зверни на путу про цей час.
І грай про край, про дикі орди,
Як клята доля жерла нас.

Нехай твої вогненні звуки
Зі сну пробудять і мертвих
Тай скажуть їм: Не запоруки
Для наших вольностей святих

Миґ прагнем! У нас стремління
Пташками рвуться і тут і там.
Пройшовши орд страшні терпіння,
На них будуєм волі храм.

НЕДОСТАЧІ ВИХОВАННЯ В СІЛЬСЬКИХ ШКОЛАХ АМЕРИКИ.

ВАШИНГТОН. — Небувала досі конференція відбувається тут завдяки силам з Білого Дому й Краєвому Виховному Товариству, а це нарада над недостачею виховання в сільських школах учать недостаточно кваліфіковані сили в бідних, не все гиґієнічних приміщеннях. У фармерських школах учаться 12 міліонів американських дітей, отже половина всієї нашої шкільної молоді, тому треба ними основно заопікуватися.

Журба фармера.

Появилася нова язва на американських фармах, а це комашня, що зїдає бараболю. Приїздить, фармер, котрому комашня зїла бараболю, до сусідного містечка і стрічає там свого знайомого. Питається знайомий фармера: „Якже врожай цього року?"

„Та маю клопіт" — відповідає фармер. „Подумайте лише: Прилетіло 10 міліонів комах в гості на мої бараболі, а я не маю що дати їм їсти".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ПИТСФІД, МАСС.

„Лучше пізно як ніколи" — про ювилей Союзу.

Дня 25. червня відділ 150 У. Н. Союзу відсвяткував пятьдесятьлітний ювилей існування цеї організації. Так якось склалося, що до сьогодні ніхто про це не написав, люди слушно нарікають, бо не знають, як справа мається головно з грішми. Щоб не ширилось баламутство, я постараюся вияснити, як діло стоїть.

І так: 1) У. Н. С. грошей з подібних імпрез ніколи не бере, противно Союз помагає через своїх відпоручників уладжувати такі підприємства, це ми мали нагоду про це перекопатись. 2) У. Н. С. це дійсно наша багата організація, з котрої ми горді, бо її багатство це наше багатство. 3) Гроші, себто прихід з цього свята, остали в місцевім відділі до його розпорядку, бож він був господарем свята. Гроші з несподіванки в сумі 25 дол. відділ передав на церкву. Гроші з добровільних жертв і з тикетів, котрих є 120 дол., відділ також не розтратив, але на всенароднім вічу, котре відбулося 3. вересня, відділ в порозумінню з народним комітетом виніс ухвалу, щоб за ці гроші справити прапори, котрих брак так болючо дається відчувати в питсфілдській громаді. Ухвала вже виконана, бо на днях вже будемо могли оглядати два гарні прапори, американський і український.

А тепер щодо самої програми Союзового ювилею.

Програма була добре уложена, свято розпочав місцевий хор під управою о. Борси Американським і Союзовим гимном. Хор під цю пору складався з самих жіночих голосів. Добре були дібрані деклямації, котрі виголошували діти, члени Союзу. Тим дітям треба дати признання за їх миле щебетання українською мовою. Святочний реферат виголосив гол. предс. У. Н. С. п. М. Мурашко і орг. п. А. Маланчук. Секр. п. А. Яремій говорив про розвій і зріст відділу, котрий є тепер вчетверо більшим, як був перед роками. Це заслуга орг. п. А. Маланчука, який радив і прочим відділам іти цим шляхом. Милою несподіванкою був спів п-ни М. Бурбели з Ню Гейвен, котра своїм сольоспівом причарувала усіх слухачів і за те отримала цалежну подяку. Акомпаніював їй о. Борса, котрий без ніяких проб давав собі раду. Це вже музик зроду, він проводив цілою програмою свята та старався зі своїм дяковчителем вивести взірцево хорові точки. На тиждень перед цим ювилеєм дяковчитель п. Гладюк залишився в нашій громаді і учив принагідний гурток, щоб якслід його вивести. Честь йому за це! Перед кінцем програми предсідник відділу п. М. Дарчук в коротких словах подякував присутним гостям з Гудсону, Томастон, Ню Гейвен, Но. Адамс і Адамс, а головно тим паням, котрі завдали собі немало труду в приготуванню обіду. Він візвав присутних, щоб зложили добровільні жертви на покриття видатків, що дало добрий успіх. На закінчення хор відспівав Український гимн, а о. Борса попросив усіх присутих до церкви і відправив молебен за здоровля членів. Рано по Сл. Божій була відправлена панахида по померших членах.

Від себе додам, що питсфілдська громада вшанувала гідно ювилей Батька Союзу, а крім цього вже вкоротці дасть Союзови з нагоди пятьдесятьлітного ювилею 50 нових членів, а це одно з найголовніших. Булоб пожаданим, щоб і інші громади пішли її слідом.

Присутний.

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО.

25-ліття У. Н. Дому.

Дня 3-го вересня відбулося в нас небувале свято, а це 25-літний ювилей Українського Народного Дому на Вест 14. улиці, що є центром українського життя в місті Клівленді.

В годині 4. пополудні голова У. Н. Дому, А. Банась, короткою річевою промовою отворив свято і передав дальше ведення адвокатови Ів. Білінському.

У дальшій програмі хор „Бандурист", з української православної церкви, відспівав перше американський гимн, а потім кілька українських пісень, за що зістав нагороджений бурею оплесків. Потім виступила молода солістка Гелен Герц і відспівала дві пісні (імені акомпаніяторки, нажаль, не знаю).

Святочну промову виголосив ред. М. Хандога з Пітсбурґу. У своїй промові вказав на значіння Народних Домів і взивав, щоб всі українці ставали членами Народного Дому і закупили бодай по одному шерови.

По промові виступила з сольом запрошена на це свято пані Марія Хандога, якій акомпаніювала на піяні відома в Клівленді піяністка, Анна Кухта. Пані Хандога відспівала кілька пісень з наддатками, бо зібрані гості оплесками не хотіли пустити її зі сцени. Молоденька дівчинка Филипів відеклямувала вірш уложений спеціяльно на це свято і на цім закінчилася перша часть свята.

Другу частину свята становив бенкет. Гості засіли коло застелених столів. Адв. Ів. Білінський попросив о. Лещишина, пароха української православної церкви, щоби розпочав бенкет молитвою. По молитві всі засіли до смачної вечері, котру прилагодили наші жінки. По вечері адв. Білінський покликав до слова гостей і декотрих старих урядників. З гостей говорили о. Лещишин, а зі старих урядників говорили: Т. Папа, Р. Павлишин, Мих. Ярош. На останку забрав слово менаджер Народного Дому, Вас. Гузіль, і завізвав всіх, щоби закупили шери і стали членами Народного Дому, бо це є остання нагода закупити шери, бо більше шерів продаватися не буде. Потім наступив впис на шери. В цей день продано шерів на суму 4,000 долярів. На цім місці в імени дирекції Народного Дому складаємо подяку всім тим, котрі причинилися до звеличання цього свята, котре випало під оглядом моральним і матеріяльним якнайкраще.

Михайло Левицький, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВІЛКЕС БАРЕ, ПА. — Бр. св. Івана Хрестителя від. 223, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 8. жовтня, в галі парохіяльній, зараз по Службі Божій. Проситься членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. — Уряд Братства.

Пошта не дає приватних інформацій.

До поштового уряду в форт Сил, в стейті Оклагома, де пошта доручує яких 300 фунтів посилок воякам, наспіла картка з запитом: „Пане поштарю: Я радаб знати імена інших жінок, що крім мене пишуть до мого чоловіка. Будьте ласкаві, зробіть мені прислугу". — Начальник пошти не відповів нічого.

ТАРЗАН, ч. 1052. Терор і шанси.

Цирові коні розбіглися, клітки розбивалися, а звірі з них утікали.

Лев, побачивши свій образ у шибі крамниці, думаючи, що це інший звір, кинувся на шибу.

Покупці в крамниці стали втікати, а лев погнав за ними.

Всі дісталися на балькон, а тільки одна дівчина розгубилася.